

KAD TAS KRAŠTAS BŪTŲ SAVAS

DANUTĖ MUKIENĖ
Nuotraukos autorė

Rašyti žemaitiškai apie šį rajoną ranka nekyla. Pirmiausia dėl to, kad gerai šio krašto kalbos nežinau, o jei rašyčiau savo gimtąja „dounininkų“ potarme, nedaug kas mane iš tauragiškių ir suprastų.

2010-ųjų rudens pradžioje išsiruošėme į Tauragę vos pradėjus rausti klevams. Gražus tas metų laikas, o dar ir diena pasitaikė ne iš blogiausių – ir saulė debesis karts nuo karto vis prasklaidydavo, ir lietus nemerė.

Seniai puoselėjau planus geriau po šį rajoną pasižvalgyti. Žinojau, kad tikėtis čia pamatyti kažką panašaus kaip Šilalėje, Telšiuose, nereikia. Tai ne dievkalnių ir ne piliakalnių kraštas, nors ir piliakalnių, ir pilių čia yra, net visą Tauragės pilies kompleksą tauragiškiai turi. Vis dėlto Tauragė – lygumų kraštas, žemė, kur daugelį metų buvo simbolinė ir tikrų tikriausia dviejų pasaulių riba. Čia baigdavosi Didžioji Lietuva ir prasidėdavo Mažoji. Čia buvo pasirašyta garsioji Tauragės konvencija, daug ką pakeitusi mūsų Europos istorijoje. Čia – muitinių, knygnešių, buvusių prekybos kraštas, vietovės, kur

Buvusios Adakavo dvaro sodybos parko fragmentas

iki šiol vieno kaimelio gyventojai dažnai turi dvi kapines – katalikų ir evangelikų liuteronų, o pastarieji dar į vokiškai ir lietuviškai kalbančius skirstydavosi. Ir melstis to kaimelio gyventojai važiuoja į skirtingas bažnyčias.

– Graži ta Jūsų bažnyčia, – užkalbinome Lauksargių gyvenvietėje pro šalį einantį lazdele pasiramščiuojantį senolį...

– Tai kad ne mūsų ji...

Ne mūsų, bet mums ji netrukdo... Mūrinė, raudonų plytų, už visus kitus pastatus gyvenvietėje aukščiausia, tačiau kaip ir pats kaimas šiandien gyvenanti ne pačius geriausius savo metus. Nors Tauragė nuo čia vos ne ranka pasiekiamą, tačiau Lauksargiuose jau seniai – sodybų tuštėjimo metas. Ir ne tik dėl to, kad dabar krizė. Lauksargiai, kaip ir daugelis kitų šio krašto buvusių pasie-

Tauragės miesto centre

nio miestelių seniai jau yra praradę savo strateginę reikšmę.

Tauragė vienas iš tokių rajonų, kur mažiausiai yra išlikę dvarų sodybų – ne tik medinių, bet ir mūrinių. Įžvalgesni didikai seniau jų čia tiesiog nestatydavo (pasienis visada yra pasienis), na o mažesnius dvarus ir dvarelius karai ir pokario kovos, žemių reformos ir negailestingas laikas sunaikino.

Išliko Adakavo, Oplankio, Lomių dvarų sodybos, dar šis tas. Fragmentai, tačiau atvykęs vis dėlto dar gali užčiuopti praėjusio laiko tvinksnius, pavaikščioti kad ir apgadintų senųjų parkų alėjomis ir tvenkinių pakrantėmis.

Mediniai dvarai jau beveik sunykę. Jei iš tolo dar koks pastatas savo architektūra ir patraukia dėmesį, tai privažiavęs artyn pamatytai, kad atsidūrei prie seniai nugyventų ir lyg kregždžių lizdais įvairiomis vėjo perpučiamomis pašiūrėmis aplipintų baigiančių sugriūti pastatų. Kai kur dar gali pamatyti čia gyvenančius žmones, net išgirsti verkiančius kūdikius. Žiūri į visa tai ir nesupranti, iš vargo ar iš prisirišimo prie tėvų žemės vis dar laikomasi tuose jau lūšnomis tapusiuose buvusiuose dvaruose.

Tauragės kraštas – pasienio zona. Tą jauti kiekviename žingsnyje, tiek rajono centre, tiek ir mažesnėse gyvenvietėse. Atrodo, kad čia ir medis kitaip auga... Vis mąstau, kodėl, būdamas čia, vis negali atsikratyti to laikinumo jausmo... Gal dėl to, jog žinai, kad taip yra, kad čia viena žemė prasideda, o kita baigiasi. Taigi... Tiltas per upeliuką kitoks, negu pastatytas Žemaitijos viduryje. Ir pastatai daug kur kitokie. Vokiškos kultūros įtaka ne tik Lauksargiuose akivaizdi. Žmogui, atvykusiam iš krašto, kur evangelikų liuteronų bažnyčią vos vieną visame rajone gali surasti, o kartais ir tos pačios nėra, taip pat sunku priprasti prie šio krašto kitiškumo – jo neogotikinių evangelikų liuteronų bažnyčių ir viso kito, kas primena, jog čia žmonės dažnai meldžiasi kitaip negu katalikai.

Čia vis dar labai ryškūs kadaise giliai šaknis į šią žemę įleidusių žydų tautybės žmonių pėdsakai. Dar gali pamatyti sinagogų, žydams priklausiusių bankelių pastatų, senųjų kapinių, yra ir vietų, kuriose tarsi girdi iš po žemių sklindančias dejones... Daug jų, jau-

nų ir jau žilo plauko sulaukusių, čia, nacių nužudytų, sukniubo, sugulė amžinam poilsiui. Šimtai, tūkstančiai... Tai nebuvo prieš 100, 200 metų. Tai buvo vos prieš 60... Kai mąstai apie tai, supranti, kad tai dar nėra istorija. Dar kartais ant žuvusiųjų kapų verkia jų vaikai ir anūkai. Verktų nuolat, tik kad tų vaikų labai jau nedaug išliko ir anūkų gimdyti nelabai kam buvo...

... Į Tauragę atvykstame turgaus dieną. Miesto centre iš ryto lyg ir ramu, tik jau ne prie turgaus. Čia – tikras skruzdėlynas. Ne kur nors kitur, o čia supranti, kad tu ne Kelmėje, Skuode, Šilalėje ar kur kitur. Tu – Tauragėje. Tie turgūs taip pat, kaip ir senaisiais privilegijų laikais, tauragiškiams – šventas dalykas. Neduok duonos, bet leisk šeštadienį iš ryto nueiti į turgų. Na o kai nueisi, ką nors ir parsineši. Yra kas perka, yra kas parduoda.

Katalikai kalba, kad visi keliai veda į Romą. Dieną antrą pasisukiojęs po Tauragės rajoną, drąsiai darai išvadą, kad šiame krašte visi keliai suka į Tauragę. Jei prireiks iš vienos didesnės gyvenvietės pasiekti kitą, tačiau norėsi mašiną pataupyti, žvyruotu keliu nekratyti, geriau jau pirma suk į Tauragę, o iš čia – tiesiu keliu į kitą miestelį, didesnę gyvenvietę.

Na o pačioje Tauragėje... Tauragėje džiaugiesi, kad mieste tiek daug ir įvairių paminklų. Ir visi jie originalūs. Net ir Lietuvos nepriklausomybės jubiliejus žmonės čia sugebėjo savaip įamžinti, ir žuvusiųjų už Lietuvos laisvę paminklai čia kitokie.

Turi Tauragė paminklą ne tik Vladui Pūtviui-Putvinskiui, bet ir Vincui Kudirkai. Beje, ar nebus jis mieste tik įspūdingiausias. Ir vieta jam parinkta ypatinga.

Toks tas mūsų žvilgsnis į Tauragę...

Lyg smilgų viršūnėmis perbėgome... Bandai sugauti, surikiuoti tame lygumų krašte čiurlenančių upių garsus, įkvėpti tikru kaimišku dūmu kvapu prisodrinto oro ant Pagramančio piliakalnio, atminty užfiksuoti žmonių kalbą, gėlių girliandomis išdabintus jubiliejų šventusios Skaudvilės kryžius ir stogastulpius ir visa tai pasiimti su savimi. Tam, kad čia dar kartą sugrįžtum, kad tas kraštas tau, Didžiosios Lietuvos, Žemaitijos žmogui, būtų savas...

Adakavo apylinkės